

شناسنامه و استاندارد بسته خدمات و مراقبت های پرستاری سطح یک

خدمات و مراقبت های پرستاری پایه / عمومی در منزل

تابستان ۱۴۰۵

معاونت درمان

تنظیم و تدوین:

دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری معاونت پرستاری وزارت متبوع

اسامی تدوین کنندگان:

۱. دکتر خورشید وسکویی اشکوری، دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مدیر کل دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری
۲. دکتر تکتّم کیانیان، دکترای تخصصی پرستاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. پرستو آریاملو، کارشناس ارشد پرستاری، معاون دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۴. الهام الماسی، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه توسعه خدمات پرستاری، دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۵. نسترن نوروزی پرشکوه، کارشناس ارشد پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۶. سوسن جمشیدی فارسانی، کارشناس پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۷. ملیحه طالبی جاغرق، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه بهره وری و تعرفه خدمات پرستاری، دفتر توانمند سازی و بهبود سرمایه های انسانی، معاونت پرستاری
۸. دکتر خدیجه مرادیبگی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی آبادان، مدیر کل دفتر توانمندسازی و بهبود سرمایه های انسانی معاونت پرستاری
۹. دکتر احمد نجاتیان، دکترای تخصصی سیاستگذاری در نظام سلامت، رییس کل سازمان نظام پرستاری ایران

با همکاری:

هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته پرستاری، انجمن علمی پرستاری ایران، انجمن علمی سلامت جامعه و سالمندی پرستاری، انجمن پرستاران قلب ایران، انجمن علمی پرستاری کودکان ایران و انجمن علمی پرستاری بزرگسالان ایران- انجمن علمی پزشکان داخلی ایران- انجمن علمی جراحان قلب و عروق ایران- انجمن علمی مراقبت های ویژه ایران و بنیاد سی اف ایران -هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های کودکان- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های قلب و عروق- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته مراقبت های ویژه

تحت نظر:

دکتر سید سجاد رضوی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و معاون درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دکتر عباس عبادی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله و معاون پرستاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تحت نظارت فنی:

گروه استانداردسازی و تدوین راهنماهای سلامت

دفتر ارزیابی فن آوری، استانداردسازی و تعرفه سلامت

معاونت درمان

مقدمه:

سطح‌بندی خدمات پرستاری در منزل، یکی از مؤثرترین ابزارهای کنترل هزینه‌های درمانی در نظام‌های بیمه‌ای پیشرفته و یک چارچوب نظام‌مند برای تنظیم رابطه بین شدت نیاز بیمار، پیچیدگی مراقبت، صلاحیت نیروی انسانی و میزان تعهدات سازمان‌های بیمه‌گر است. این خدمات با هدف ارتقای کیفیت مراقبت‌های پرستاری در منزل و جلوگیری از ارائه خدمات غیرضروری یا نامتناسب، کاهش بستری غیرضروری و پیشگیری از عوارض پرهزینه طراحی شده است.

در این مدل، سطح‌بندی خدمات و مراقبت‌های پرستاری در منزل بر اساس پیچیدگی، حجم خدمات و صلاحیت‌های پرستار ارائه دهنده خدمت شامل: خدمات و مراقبت‌های اولیه کمک پرستاری، خدمات و مراقبت‌های پایه/عمومی پرستاری، خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری و خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری طبقه‌بندی می‌شوند. بسته سطح یک شامل خدمات و مراقبت‌های پرستاری پایه/عمومی می‌باشد که توسط پرستاران دارای مدرک کارشناسی پرستاری و پروانه صلاحیت حرفه‌ای با تاریخ معتبر و مورد تایید وزارت متبوع و بر اساس موارد مندرج در این بسته خدمتی ارائه می‌گردد.

الف) عنوان دقیق خدمت مورد بررسی (فارسی و لاتین):

بسته خدمات و مراقبت‌های پرستاری سطح یک: خدمات و مراقبت‌های پرستاری پایه/عمومی در منزل

Level One Service Package: Basic/General Nursing Services and Care at Home

ب) تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی :

خدمات و مراقبت‌های پرستاری در سطح پایه/عمومی شامل خدمات مراقبتی-آموزشی استاندارد است که با هدف کمک به بیمار/مددجو جهت حفظ، بازیابی و ارتقای سطح سلامتی، جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی با دید جامع و جامعه‌نگر و مبتنی بر رعایت منشور حقوق بیمار و اخلاق حرفه‌ای - کاربرد فرایند پرستاری و استانداردهای مراقبتی - تامین مراقبت‌های مؤثر، کارآمد، و در دسترس آحاد جامعه - برقراری ارتباط مؤثر حرفه‌ای و بین حرفه‌ای با تاکید بر فرهنگ کار گروهی - جلب اعتماد و اطمینان بیمار و خانواده وی و تامین ایمنی بیمار - پیشگیری از تشدید بیماری - افزایش استقلال عملکردی و جلوگیری از بستری غیرضروری/طولانی در بیمارستان، توسط کارشناس پرستاری دارای صلاحیت حرفه‌ای و طبق دستور پزشک و بر اساس شرح وظایف مصوب و مندرج در این بسته خدمتی، ارائه می‌شود. پرستار به فردی اطلاق می‌شود که دوره آموزش پرستاری (کارشناسی، کارشناسی ارشد یا دکترای تخصصی) را طبق ضوابط شورای عالی برنامه ریزی آموزش عالی در یکی از دانشکده‌های مصوب شورای گسترش دانشگاه‌ها و یا دانشکده‌های معتبر خارجی طی نموده و مدرک تحصیلی او به تأیید اداره کل فارغ التحصیلان وزارت رسیده باشد.

ج) خدمات پرستاری قابل ارائه در سطح یک (خدمات و مراقبت‌های پرستاری پایه / عمومی):

۱. فرایند ارزیابی اولیه بیمار/مددجو
۲. طراحی و اجرای فرایند تشخیص پرستاری
۳. اجرای فرایند پرستاری خارج کردن لوله معده
۴. اجرای فرایند پرستاری لاول و تغذیه از طریق لوله معده (گاوژ)
۵. اجرای فرایند پرستاری کنترل و ثبت میزان جذب و دفع مایعات
۶. اجرای فرایند انما
۷. مدیریت درد بیمار در محدوده شرح وظایف پرستاری
۸. اجرای فرایند مراقبت پرستاری از سوند ادراری، خارج کردن سوند ادراری/نلاتون
۹. مراقبت از کیسه ادراری و تعویض کیسه ادراری در صورت نیاز با حفظ سیستم بسته
۱۰. اجرای فرایند پرستاری در شستشوی مثانه
۱۱. اجرای فرایند مراقبت پرستاری از بیمار تحت اکسیژن درمانی (ماسک، سوند بینی، T-peice)
۱۲. اجرای فرایند آموزش و نظارت بر انجام تمرینات تنفسی، تغییر پوزیشن و سایر اقدامات لازم جهت بهبود تهویه ریه و اکسیژن رسانی
۱۳. اجرای فرایند پرستاری در درناژ بسته زخم
۱۴. اجرای فرایند مراقبت پرستاری در کشیدن بخیه
۱۵. اجرای فرایند نمونه گیری خون وریدی جهت آزمایشات مختلف
۱۶. اجرای فرایند نمونه برداری از زخم و ترشحات
۱۷. اجرای فرایند پرستاری در اندازه گیری قند خون با گلوکومتر
۱۸. اجرای فرایند پرستاری در تزریق زیر جلدی، داخل عضله، داخل جلدی داروهای مجاز در منزل

۱۹. اجرای فرایند پرستاری در تزریق وریدی داروها، مانیتورینگ انفوزیون سرم/ مایعات وریدی مجاز در منزل
۲۰. اجرای فرایند پرستاری در دادن قطره ها و داروهای خوراکی، استنشاقی، مقعدی، واژینال و پوستی به بیمار/ مددجو
۲۱. اجرای فرایند پرستاری در گذاشتن شیاف مقعدی / واژینال
۲۲. اجرای فرایند مراقبت پرستاری در ساکشن ترشحات حلق و بینی
۲۳. اجرای فرایند پرستاری در گرفتن نوار قلب (ECG)
۲۴. اجرای فرایند پرستاری در تعویض پانسمان و مراقبت از زخم های ساده
۲۵. اجرای فرایند پرستاری در انجام و مراقبت از بانداز بر اساس نیاز بیمار
۲۶. اجرای فرایند مراقبت پرستاری در برداشتن گچ
۲۷. اجرای فرایند مراقبت پرستاری جهت حفظ عملکرد طبیعی اندام با انجام ورزش های محدوده طبیعی حرکات (ROM)
۲۸. آموزش مراقبت از نوزاد به مادر و خانواده از جمله: تماس پوستی، تغذیه نوزاد با شیر مادر، پیشگیری از هیپوترمی/ هیپرترمی، مراقبت از ناف، حمام دادن، تعویض پوشک، حفظ پوزیشن صحیح نوزاد و سایر موارد طبق نیاز نوزاد و مادر
۲۹. اجرای مراقبت پرستاری در فتوتراپی نوزاد
۳۰. مراقبت پرستاری از نوزاد مبتلا به زردی
۳۱. اجرای فرایند پرستاری در تغذیه نوزاد ، شیرخوار
۳۲. اجرای فرایند مراقبت تسکینی – حمایتی از نوزاد/ شیرخوار/ کودک مبتلا به بیماری های مزمن
۳۳. اجرای فرایند مراقبت پرستاری از زخم/ بخیه / درن/ استومی (بررسی و گزارش وضعیت ضایعه، میزان/رنگ ترشحات بدون انجام هیچ مداخله مراقبتی)
۳۴. احیای قلبی ریوی پایه
۳۵. ثبت کامل اقدامات انجام شده در پرونده کاغذی/ الکترونیک بیمار و گزارش شرایط و تغییرات وضعیت بیمار به پزشک معالج

د (تواتر ارائه خدمت (تعداد دفعات مورد نیاز / فواصل انجام)

۴ بار در روز/ ۶ ساعت در روز

ه) افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز (Order) خدمت مربوطه:

پزشک معالج

و) افراد صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه:

کارشناس پرستاری و بالاتر دارای پروانه صلاحیت حرفه ای

ز) عنوان و سطح تخصص های مورد نیاز (استاندارد) برای سایر اعضای تیم ارائه کننده خدمت:

در صورت نیاز بیمار به خدمات اولیه از ظرفیت کمک پرستار/ بهیار تحت نظارت مسئول فنی مرکز در قالب بسته مجاز می باشد.

ح) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت:

محل زندگی/ نگهداری بیمار

ط) تجهیزات پزشکی سرمایه ای به ازای هر خدمت:

تجهیزات سرمایه ای بیمار بر اساس نیاز بیمار و یا به دستور پزشک مربوطه

ی) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت:

داروها و لوازم مصرفی بر اساس نیاز بیمار و طبق نسخه پزشک تهیه می گردد.

به منظور حفظ ایمنی بیمار و سهولت در ارائه خدمات لازم، کیف مراقبتی پرستار شامل اقلام زیر همراه وی می باشد:

فشارسنج، گوشی پزشکی، تب سنج، پالس اکسی متری انگشتی، دستگاه تست قند خون (گلوکومتر)، سرنگ های استریل در سایزهای مختلف (۲۰، ۵، ۱۰، ۲ سی سی)، آنژیوکت در سایزهای مختلف (۲۰، ۲۲، ۲۴)، ست سرم، الکلی، پنبه الکلی، چسب ضد حساسیت، باند و گاز استریل، ست پانسمان استریل یک بار مصرف، گاز استریل و غیراستریل، بتادین و سرم شستشو، باندکشی، چسب زخم، دستکش استریل و غیر استریل، سوند نلاتون در سایزهای مختلف، سوند و ماسک اکسیژن، کیسه ادرار، ژل لوبریکانت، ماسک جراحی، گان و روپوش پرستاری، ظرف ایمن دفع سرسوزن (safty box) و کیسه های پسماند عفونی و شیمیایی-دارویی، چراغ قوه پزشکی (penlight)، پرونده پرستاری بیمار (کاغذی یا الکترونیک جهت ثبت اطلاعات و اقدامات انجام شده)، کیسه پسماند عفونی، اسپری سالیوتامول و پرل TNG، قرص استامینوفن، قرص کاپتوپریل، قرص آسپرین

ک) استانداردهای ثبت:

- گزارش کلیه خدمات انجام شده به مسئول فنی مرکز توسط پرستار ارائه دهنده خدمات به صورت ثبت کاغذی/ الکترونیک/ دورا پرستاری الزامی است.

- ثبت تمامی خدمات توسط پرستار مربوطه در پرونده بیمار به صورت کاغذی/ الکترونیک انجام می گردد

ل) اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت:

بر اساس دستور پزشک معالج خدمات و مراقبت های پرستاری سطح یک در گروه های سنی مختلف نوزادان، کودکان، نوجوانان، جوانان ، بزرگسالان و سالمندان با بیماریهای مختلف جسمی و روانی با وضعیت پایدار ارائه می شود.

م) شواهد علمی در خصوص کنتر اندیکاسیون های دقیق خدمت:

۱. ناپایداری علائم حیاتی شامل (افت یا افزایش شدید فشار خون، نبض نامنظم، تنگی نفس)
۲. درد حاد شدید و کنترل نشده
۳. خونریزی فعال یا مشکوک به خونریزی داخلی
۴. کاهش سطح هوشیاری، بیهوشی و تشنج فعال
۵. تب بالا و پایدار همراه با علائم سپسیس
۶. علائم سکته قلبی یا مغزی (درد قفسه سینه، ضعف ناگهانی اندام، اختلال تکلم)
۷. نیاز به اکسیژن تراپی پیشرفته یا تهویه مکانیکی
۸. عفونت شدید نیازمند مراقبت بیمارستانی
۹. سایر وضعیت های نیازمند به مداخلات پزشکی و اورژانسی
۱۰. عدم تمایل یا انگیزه بیمار برای دریافت خدمات
۱۱. شرایط تهدید کننده ایمنی بیمار و امنیت ارائه دهنده خدمت

ع) موارد ضروری جهت آموزش به بیمار (موارد آموزشی که باید به بیمار-همراه- به صورت شفاهی، کتبی در قالب فرم

آموزش به بیمار، پمفلت آموزشی، CD و ... آموزش داده شود تا روند درمان را تسریع نموده و از عوارش ناشی از درمان

جلوگیری نماید):

آموزش به بیمار و خانواده در رابطه با بیماری و خدمت ارائه شده ضروری می باشد

- آموزش عمومی سلامت فرد و خود مراقبتی روزانه
- آموزش روش صحیح مصرف داروها و طبق دستورات پزشک
- آموزش رژیم غذایی و فعالیت فیزیکی
- آموزش های مرتبط با تبعیت از درمان
- آموزش بررسی علائم خطر و اقدامات ضروری اولیه
- آموزش حفظ ایمنی بیمار و پیشگیری از خطر
- آموزش مستندسازی ساده به بیمار یا خانواده مانند ثبت قندخون، فشارخون، وزن و ...
- مشاوره تلفنی/ دورا پرستاری

منابع:

1. Ministry of Health and Medical Education (Iran). Nursing Job Description Handbook-Hospital Version. Tehran: Nursing Office, Ministry of Health and Medical Education; 2023.
2. Chicago Uol. Guidelines for Nurses Working in Home Care 2025 [Available from: <https://dscc.uic.edu/wp-content/uploads/2019/01/15-GUIDELINES-FOR-NURSES-WORKING-IN-HOME-CARE-1.pdf>]
۳. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. بخشنامه تعرفه خدمات پرستاری در منزل. تهران: وزارت بهداشت؛ ۱۴۰۱.
۴. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. دستورالعمل خدمات پرستاری در منزل. تهران: دفتر پرستاری، ۱۳۹۹.
۵. راهنمای بالینی پرستاری در منزل، مرکز تحقیقات پرستاری ایران. تهران: ۱۴۰۰.
۶. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران- کتاب شرح وظایف سطوح و رده های پرستاری (مدیریتی، عمومی، تخصصی و اولیه)- تهران- معاونت پرستاری، ۱۳۹۶